

«Τα ζώα έχουν δικαιώματα όπως και οι άνθρωποι»

Παγκόσμια Ημέρα Προστασίας των ζώων, 4 Οκτωβρίου 1931

Σε μια χώρα όπου συχνά αναφέρονται κρούσματα βίας ενάντια στα κατοικίδια ή παραμέλησης και υπερ-εκμετάλλευσης γενικότερα –για να μην επεκταθούμε στη βιομηχανική κτηνοτροφία, το εμπόριο άγριων ζώων κ.ά.– αποκτά κάποιο νόημα η αναδρομή στην ελληνική συμμετοχή στην Παγκόσμια ημέρα προστασίας τους από το πρώτο κιόλας έτος. Στο σημείωμα αυτό επαναφέρουμε στην επικαιρότητα ένα βιβλιαράκι που σχεδιάστηκε το 1931 και εκδόθηκε το επόμενο έτος: *Ανθρωπιστική μόρφωσις Εγχειρίδιον προς χρήσιν των διδασκάλων*, Ελληνική Εταιρεία Προστασίας των Ζώων, Οδός Ακαδημίας 10, Αθήναι 1932, σσ 32. Περιέχονται τα κεφάλαια: *Γενικαί αρχαί* (Η ευθύνη του διδασκάλου, Πολύτιμον προσόν, Εξαγνισμός χαρακτήρος, Ανθρωπιστικά Ομάδες, Η διεξαγωγή της διδασκαλίας, Πορίσματα, Αξιώματα –το πρώτο από αυτά το δανειστήκαμε για τίτλο–, Συνθέσεις). *Τα ζώα και ο άνθρωπος* (Δεκατέσσαρες απαγορεύσεις Μη, Περιποίησης σκύλου, Περιποίησης γάτας). *Η προς τα ζώα αγάπη των αρχαίων Ελλήνων* (από *Ερυθρόν Σταυρόν Νεότητος*, συγγραφέας ο άγγλος μεσαιωνολόγος Ουίλλιαμ Μίλλερ στη Βρετανική σχολή Αθηνών), *Ιστορικά περί ζώων*, με ανεκδοτολογικές ιστοριούλες.

Στον μονοσέλιδο Πρόλογο του εκδότη Όμηρου Νταίβις, Διευθυντή του Κολεγίου Αθηνών, «εκ μέρους της Ελλ. Εταιρείας Προστασίας Ζώων», «εν Ψυχικώ τη 1 Δεκεμβρίου 1931», ανιχνεύεται η διαδρομή της μορφωτικής αυτής πρωτοβουλίας, από τον αγγλοσαξονικό κόσμο προς την ΕΕΠΖ στην Αθήνα, με ενδιάμεσο κρίκο το Ρόμπερτ Κόλετζ της Κωνσταντινούπολης (σημ. πανεπιστήμιο του Βοσπόρου, έτ. ίδρυσης 1863).

Η Εταιρεία λοιπόν αναγράφει «ευγνωμόνως ότι την έκδοσιν ...κατέστησε δυνατήν διά της γενναιοδωρίας της, η αγγλική Εταιρεία Προστασίας των Ζώων», όπως παρόμοια εκφράζει ευγνωμοσύνη και προς την αμερικανική Εταιρεία Ανθρωπιστικής Μορφώσεως που παραχώρησε την άδεια, όπως και σε άλλες χώρες, να χρησιμοποιηθεί η ύλη του τεύχους της *The Teacher's Helper in Human Education* (=Ο Βοηθός του δασκάλου στην Ανθρωπιστική Εκπαίδευση), του συγγραφέα Francis H. Rowley.

Στον Πρόλογο απονέμονται ευχαριστίες και στον σοσιαλιστή έλληνα του Λονδίνου, Πλάτωνα Δρακούλη, γνωστού μεταξύ άλλων και για τον αγώνα του ενάντια στην κρεωφαγία. Διαβάζουμε σχετικά: «Μέγα μέρος της καταβληθείσης εργασίας προς συγγραφήν του παρόντος εγχειριδίου ανέλαβε λίαν προφρόνως ο από μακρών ετών διακρινόμενος ως πρωταγωνιστής διά την επικράτησιν των αρχών του ανθρωπισμού κ. Πλάτων Δρακούλης, αντιπρόσωπος εν Λονδίνω της Ελληνικής Εταιρείας Προστασίας των Ζώων, όστις όχι μόνον μας εβοήθησε εις την εκλογήν της ύλης, αλλά και πάσαν την αναγκαίαν μετάφρασιν εξεπόνησε...».

Τέλος, μνημονεύεται η ενθάρρυνση και ενίσχυση, μέσω της «κυρίας Αλίκης Μάνιγκ», του Ρόμπερτ Κόλετζ, γνωστού για το νεότερικό χαρακτήρα της διδασκαλίας, σε ετερό-γλωσσους/ θρησκους βαλκάνιους σπουδαστές, που προωθούσε εθνικές διεκδικήσεις και εκκοσμίκευση, με ενεργή ανάμιξη στο εθνικό κίνημα Βουλγάρων και Νεότουρκων. Ειδικότερα, η διάδοση στην Ελλάδα μέσω *Ροβέρτειου* της εν λόγω *ανθρωπιστικής μόρφωσης* οφείλεται στη σχέση του Ελ. Βενιζέλου με τον Eduard Capps επικεφαλής του Αμερικανικού Ερυθρού Σταυρού στην Ελλάδα. Είναι γνωστό εξάλλου ότι σχεδίαζαν και την ίδρυση ενός *ελληνικού* Ροβέρτειου («υπό την σκιάν της Ακροπόλεως», 1918), ιδέα που επανήλθε το 1922 με τη σύσταση μιας «επιτροπής με επικεφαλής τον πρώην υπουργό Πέτρο Καλλιγά και με τη συμπαραστάση του Βασιλέως Γεωργίου Β΄, του Αρχιεπισκόπου Χρυσοστόμου, του Πρωθυπουργού Στυλιανού

Γονατά, του Δημάρχου Αθηναίων Σπύρου Πάτση και άλλων... Στις 13 Αυγούστου 1926 τα μέλη της Ιδρυτικής Επιτροπής ...αποφάσισαν την σύσταση Σωματείου με όνομα 'Ελληνοαμερικανικών Εκπαιδευτικών Ίδρυμα', εγκρίνοντας και το καταστατικό του, στο οποίο προβλέπονται ως σκοποί: *α. Η αρμονική ανάπτυξις των πνευματικών, ηθικών και σωματικών δυνάμεων ως και του χαρακτήρος των Ελληνοπαίδων συμφώνως προς τους νόμους του ελληνικού κράτους και την αντίληψιν της Ελληνικής Ορθοδόξου Εκκλησίας....*» (https://el.wikipedia.org/wiki/Κολλέγιο_Αθηνών).

Με δεδομένες τις παραπάνω διασυνδέσεις στην καίρια συγκυρία της βενιζελικής εξουσίας, γίνεται πιο κατανοητή και η επιστολή (βλ. εσώφυλλο *Εγχειριδίου*) του υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων Γεώργιου Παπανδρέου προς τον εκδότη και Διευθυντή του Κολλεγίου Αθηνών Όμ. Νταίβις. Ο υπουργός επαινεί το βιβλίο για τη μορφή και το περιεχόμενό του και παρέχει «προθύμως» την εγκρισή του για να «αποτελέσει πολυτιμότεον βοήθημα των εκπαιδευτικών λειτουργών (και) αποσταλή εις πάντας τους εκπαιδευτικούς λειτουργούς».

Στις παραπάνω συνοπτικές πληροφορίες ανιχνεύονται δύο ενδιαφέρουσες στιγμές της ελληνικής εκπαιδευτικής πολιτικής, στις οποίες διακυβευόνταν διεθνώς στοιχειώδη «αξιώματα» του μεσοπολεμικού αστικού φιλελευθερισμού. Από αυτή την άποψη, το *Εγχειρίδιο* για την προστασία των ζώων διατηρεί τη σπουδαιότητά του ως ύλη για *ανθρωπιστική μόρφωση*.

Στο τέλος, ωστόσο, της β' δεκαετίας του 21^{ου} αιώνα τα αιτήματα για ανθρωπιά και μόρφωση πληθαίνουν δραματικά αλλά και τίθενται με διαφορετικούς κοινωνικο-πολιτικούς όρους: Η σημασία της λέξης «ανθρωπιστικός» χρησιμοποιείται πλέον καταχρηστικά, στο πλαίσιο των νεοφιλελεύθερων πολιτικών για ξέφρενο κέρδος και αναδιάταξη του κόσμου –αρχής γενομένης από την Νατοϊκή «ανθρωπιστική επέμβαση» στην πρώην Γιουγκοσλαβία. Συνακόλουθα, όσο η ίδια η ζωή στον πλανήτη απαξιώνεται, όλο και περισσότερα δικαιώματα ανθρώπων και ζώων στραγγαλίζονται και αυξανόμενος αριθμός ειδών εξαφανίζεται, η εν λόγω Ημέρα φαντάζει απλώς συμβολική και απενοχοποιητική κίνηση, αν δεν συνοδεύεται σε παγκόσμια κλίμακα από συγκεκριμένα πολιτικά μέτρα, δεσμεύσεις και εκπαιδευτικές πρακτικές. Αυτές οι τελευταίες, μάλιστα, καθώς η δια-μορφωτική λειτουργία του σχολείου απομειώνεται ποικιλοτρόπως, φαίνονται αχρείαστες, όπως και η Κοινωνιολογία και τα Καλλιτεχνικά μαθήματα, που πρόσφατα καταργήθηκαν βάσει μιας βαθύτατα αντιδραστικής και άκρως βλαπτικής για τη δια-μόρφωση των νέων υπουργικής απόφασης.

Αγγελική Κωνσταντακοπούλου